

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892. Första Kammaren. N:o 8.

Tisdagen den 16 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2.30 e. m.

Upplästes två till kammaren inkomna protokoll, så lydande:

År 1892 den 13 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse Riksdagens justitieombudsman; och befunnos, efter valförrättningens slut, rösterna hafva utfallit sålunda:

herr assessoren i Kongl. Maj:ts och rikets Svea hofrätt Nils Ludvig Alfred Claëson ..... 48 röster,

i följd hvaraf herr assessoren Nils Ludvig Alfred Claëson blifvit till Riksdagens justitieombudsman utsedd.

O. M. Björnstjerna.

Hans Andersson.

Gottfrid Billing.

Hugo E. G. Hamilton.

År 1892 den 13 februari sammanträdde kamrarnes valmän för att utse Riksdagens justitieombudsmans efterträdare; och befunnos, efter valsedlarnes öppnande, rösterna hafva utfallit sålunda:

herr häradshöfdingen Daniel Gottlieb Restadius ..... 24 röster,
herr häradshöfdingen Albert Alexander Lilienberg ..... 24 röster.

Då således ingen af förenämnde personer erhållit stadgad röstpluralitet, blef, sedan genom lottning mellan dem bestämts den ordningsföljd, hvori hvardera af dem borde komma under förnyad omröstning, votering anställd öfver följande proposition:

Den, som vill, att herr häradshöfdingen A. A. Lilienberg skall vara Riksdagens justitieombudsmans efterträdare, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Erhåller icke Ja mer än hälften af rösterna, kommer ny omröstning att anställas, huruvida herr häradshöfdingen D. G. Restadius skall vara Riksdagens justitieombudsmans efterträdare.

Efter voteringszedlarnes öppnande befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 25,
Nej — 23.

I följd häraf hade herr häradshöfdingen Albert Alexander Lilienberg blifvit till justitieombudsmannens efterträdare utsedd.

O. M. Björnstjerna.
Gottfrid Billing.

Hans Andersson.
Hugo E. G. Hamilton.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de nu upplästa protokollen skulle läggas till handlingarna äfvensom att Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag af protokollet underrättas om dessa val samt anmodas låta uppsätta och till kamrarne ingifva förslag dels till förordnanden för de valde, dels till skrifvelse till Konungen med anmälan om de verkställda valen, dels ock till den paragraf derom, som borde i riksdagsbeslutet införas.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

N:o 2, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 6 § giftermålsbalken; och
N:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 53 § i stadgan om skiftesverket i riket den 9 november 1866.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 13 i denna månad bordlagda utlåtanden n:is 2—4 och lagutskottets samma dag bordlagda utlåtande n:o 9.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2.37 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 17 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Grefve *Lagerbjelke* samt herrar *Hallenborg* och *von Post, Victor*, anmälde att de infunnit sig vid riksdagen.

Justerades protokollet för den 10 i denna månad.

Anmälades och bordlades lagutskottets utlåtanden:

N:o 10, i anledning af väckt motion angående utvidgad rätt för medlemmar af svenska kyrkan att ingå äktenskap inför borgerlig myndighet; och

N:o 11, i anledning af väckt motion angående inrättande af häradsstyrelser.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 13 och 16 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna, biföll kammaren utskottets i detta utlåtande gjorda hemställan.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 13 och 16 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

1 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

2 punkten.

Mom. a).

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. b).

Herr *Wieselgren*: Som kammaren behagade finna, har vid mom. b) af punkt 2 i detta betänkande reservation blifvit anford af större delen af denna kammars ledamöter i statsutskottet, hvilken ansett att utskottet bort hemställa att Kongl. Maj:ts förslag blefve godkänt. Vid jemförelse mellan Kongl. Maj:ts aflöningsstat och den af utskottet föreslagna staten befinner, att ändringen träffar det arfvode, som är föreslaget för predikanten vid Svartsjö tvångs-

*Aflöningsstat
för tjenste-
männen vid
tvångsarbets-
anstalten å
Svartsjö.*

Aflöningsstat
för tjänste-
männen vid
tvångsarbets-
anstalten å
Svartsjö.
(Forts.)

arbetsanstalt, åt hvilken Kongl. Maj:t föreslagit 1,500 kronor, men utskottet 1,200 kronor såsom arfvode.

Det är svårt att ingå i någon bevisning, om att rättvisan skulle kräfvat det förra beloppet och att det vore orättvist att bevilja blott 1,200 kronor, men deremot är det så enkelt, så obestridligt, att något bevis därför icke behöfves, det påståendet, att *billigheten* kräfvat bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Klart är att den jemförelse utskottet anställt till förmån för sitt förslag är ganska haltande. Man måste taga den noggrannaste hänsyn till de personliga krafter, som kunna för fängvårdsanstalterna erhållas. Den mycket goda presterliga kraft, som står till fängvårdens förfogande vid denna anstalt, har mottagit förordnande å platsen under den förutsättning och den tro, att det af Kongl. Maj:t provisoriskt bestämda arfvodet skulle allt fortfarande bibehållas. Innan den af Riksdagen behandlade staten skulle träda i kraft, har han mer än halftannat år på ett förtjenstfullt sätt skött sin befattning. Att då efter halftannat år för honom skulle komma att inträda en minskning i inkomster, som, af försvinnande betydelse i fråga om riksstaten, för honom måste vara af ganska stor betydelse, kan icke annat än förefalla obilligt.

För min del ber jag att på det lifligaste få instämman i reservanternas yrkande. Jag tror, att den vinst, staten gör genom att icke för knappt beräkna en lön sådan som denna, icke bör lemnas ur räkningen. Den enda lön, som vid någon central fängvårdsanstalt för tjänst af här ifrågavarande slag utgår med 1,200 kronor, är den för predikanten vid Tjurkö. Han har emellertid för någon tid sedan meddelat mig att, sedan han gift sig, det icke vore honom möjligt att lefva på sina små inkomster vid stationen, utan att han måste söka sig bort, — ett förhållande hvilket jag djupt beklagar. För att förekomma en dylik eventualitet äfven i detta fall, ber jag att få lägga kammaren på hjertat vigten af att hvad Kongl. Maj:t i förevarande afseende begärt måtte vinna kammarens bifall.

Herr Tamm: Då jag icke står bland reservanterna, skall jag anföra några skäl, hvarför utskottets beslut blifvit det föreliggande. Det enkla skälet är, att man icke ville gifva mera. Då var frågan: skulle man för denna aflöningsfråga sätta sig i bestämd opposition mot flertalet? Jag för min del ansåg, att frågan icke borde drifvas derhän, ty först och främst är det af den föregående talaren anmärkta förhållandet, att den person, som innehar platsen, särskildt förtjenar att bibehållas, en personlig fråga, och den personliga frågan bör vid regleringen af en stat icke väga allt för mycket, och dessutom har anmärkts en annan sak, nemligen att det alltid är svårt att få en person som är lämplig, om han icke på lönen kan lefva gift. Jag tager för gifvet att, äfven om lönen sättes till 1,500 kronor, så kan man svärligen påräkna att få bibehålla en mera framstående person, om denne vill slå sig ned på platsen och lefva gift. Det har därför synts mig icke vara så stor

skilnad mellan 1,200 och 1,500 kronor, att jag ansett mig böra göra motstånd i denna punkt mot en stat, som på ett annat håll torde gifva anledning till ännu mera motstånd. Det är på dessa grunder jag yrkar bifall till utskottets förslag.

*Aflöningsstat
för tjänste-
männen vid
tvångsarbets-
anstalten å
Svartsjö.*

(Forts.)

Friherre von Kræmer: Då jag i motsats till den siste ärade talaren antecknat mig såsom reservant i denna punkt, kan jag icke underlåta att här uttala min öfvertygelse, att den förste talaren hade fullkomligt rätt. När frågan är att besörja själavården för och inverka på sinnesstämningen hos trehundra brottslingar, kan det icke ifrågakomma att dertill använda hvilken prestman som helst. Men blott den, som är oerfaren och yngre till åren, kan nöja sig med den föreslagna aflöningen.

Det är icke heller bra, att en sådan person ofta ombytes. Han måste nemligen sätta sig in i fångarnes sinnesstämning och föregående. Den föregående talaren yttrade, att skilnaden vore så obetydlig, att om man icke kunde för 1,200 kronor bibehålla en predikant, så kunde man det icke heller, om lönen blefve satt till 1,500 kronor. Utan att vilja vara skämtsam, så kan jag dock icke underlåta att säga, det detta skäl bra mycket påminner om ordspråket: »Tål du vid det, så tål du vid det också». En skilnad af 300 kronor är väl icke så litet på 1,500 kronor. Den ledamot i afdelningen, som dikterade denna nedsättning, anförde såsom hufvudsakligt skäl, att predikanten genom denna nedsättning skulle få aflöning, motsvarande en komministerlön på landet, men om en komminister också icke har i kontant eller i kontant uppskattad naturaflöning mera än 1,200 kronor, så har han vanligen *boställe*. Denne predikant skulle visserligen få *bostad* men icke boställe, och af ett dylikt kan komministern alltid draga någon inkomst i form af arrende.

Jag tror således icke, att det skäl, som här verkat på afdelningen och sedan på utskottet, håller streck.

Jag kan icke heller finna, att Första Kammaren bör af opportunitetsskäl sluta sig till utskottets förslag. Går denna stat icke igenom i representationens andra hälft, icke kullkastas den därför, att vi här höja kostnaderna med 300 kronor. Jag är väl annars benägen att taga hänsyn till de utom detta rum stående representanternas åsigt, men tror icke att denna fråga här verkar afgörande. Både billighetsskäl och den större nytta predikanten gör, om han blir mera stadigvarande, tala således enligt min åsigt för det högre beloppet, och för min del yrkar jag, att kammaren måtte bifalla reservanternas framställning i denna punkt. Om detta blir kammarens beslut, bör också siffran i mom. c) derefter rättas.

Herr Billing: Ehuru jag icke tvifvar på, att kammaren skall bifalla reservanternas förslag, ber jag att få dertill yrka bifall. Den ledamot af statsutskottet, som försvarade utskottets hemställan, sökte anförda skäl för densamma, men ehuru denne talare annars icke brukar brista i fråga om goda skäl, så hörde nog enhvar, att han nu icke hade något annat skäl, än, om det skall anses såsom

Aflöningsstat
för tjänste-
männen vid
tvångsarbets-
anstalten å
Svartsjö.
(Forts.)

skäl, att, om en person icke kan lefva på 1,200 kronor, så bör han icke få 300 kronor till, ty han kan icke i alla fall lefva på 1,500 kronor. Utskottet har åberopat, att en komminister på landet icke skulle hafva mer än 1,200 kronor i lön. Jag beklagar lifligt, att komministrarne hafva så dåliga aflöningsvilkor som de hafva, men jag ber att få upplysa, att utskottets nyss anförda uppgift är oriktig. Utskottet har således icke anfört något skäl, som eger faktisk grund. Icke heller här i debatten har något sådant framstälts. Hvar och en måste medgifva, att en ordinarie prestman icke bör aflönas med 1,200 kronor, särskildt icke vid en sådan tjänstebefattning som den här i fråga varande. 1,200 kronor gifvas åt vice pastorer, som hafva förordnande på ett år, men en ordinarie prestman bör väl icke afspisas med ett sådant belopp. Jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen, i enlighet med de yrkanden, som derunder framstälts, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande moment hemställt och vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla denna framställning oförändrad; och förklarade herr talmannen sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Tamm* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i mom. b) af 2 punkten i sitt utlåtande N:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan, så vidt den skiljer sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och bifaller denna framställning oförändrad.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—24;

Nej—77.

Mom. c).

Friherre von Kræmer: Med anledning af utgången af den sista voteringen får jag anhålla, att, med afslag å utskottets förslag å detta moment, Kongl. Maj:ts proposition måtte bifallas.

Sedan öfverläggningen beträffande nu föredragna moment förklarats härmed slutad, afslog kammaren hvad utskottet deri hemställt, så vidt det skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och biföll denna framställning oförändrad.

3 punkten.

Mom. a).

Lades till handlingarna.

Mom. b).

Utskottets hemställan bifölls.

4—6 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

7 punkten.

Hans excellens herr statsministern Boström: Uti denna punkt har statsutskottet föreslagit nedsättning af hvad Kongl. Maj:t äskat. Då justitieministern för närvarande är af förhandlingarne i Andra Kammaren hindrad att här närvara, anhåller jag att få meddela, att när arvodet för samtliga ledamöter i lagberedningen uppgår till sammanlagdt 35,000 kronor, så finnes, om anslaget sättes till detta belopp, icke någon tillgång för öfriga utgifter såsom för tillfälliga biträden, lokal, vaktmästare och öfriga expenser. Det är dock gifvet att tilläfvventyrs några besparingar kunna uppstå derigenom, att ledamöterna icke äro fulltaliga under hela året, men kammaren behagade finna, att en nedsättning med så stort belopp, som föreslagits, icke låter sig göra med det arbetssätt, som nu finnes. Å andra sidan måste erkännas att, när besparingar till belopp af 5,000 kronor nu finnas, det icke kommer att för år 1893 uppstå någon svårighet, om beloppet för det året sättes till det af utskottet föreslagna. Men det är också endast under den förutsättning, att Riksdagen åter nästa år höjer beloppet, som justitieministern kan acceptera den nedsättning, hvarom utskottet hemställt.

*Anslag till
nya lagbered-
ningen.*

Herr Annerstedt: Visserligen har, till följd af tillkännagifvandet från statsrådsbanken, en af de anledningar, som för mig förefunnits att här begära ordet, bortfallit, men tillräckligt många kvarstå för att jag skall våga taga kammarens uppmärksamhet för en stund i anspråk. Det är nemligen vid detta tillfälle första gången i denna kammare en af nya lagberedningens ledamöter är i tillfälle att inlägga några ord till försvar för lagberedningens verksamhet. Det är visserligen sant, att i detta betänkande icke finnes med uttryckliga ord uttaladt något klander mot lagberedningens sätt att arbeta. Icke heller har, såvidt jag känner, något

Anslag till
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

sådant klander i denna kammare framkommit, men så mycket högre har det låtit sig afhöra på andra ställen, stödjande sig på uppgifter, som varit origtiga eller ofullständiga. Vid sådant förhållande torde det vara af nöden att, om icke för fattandet af beslutet här i dag, så dock för framtiden, en kortfattad redogörelse lemnas för de principer, hvarefter anslagets belopp blifvit bestämdt, för den organisation lagberedningen på Riksdagens begäran för snart sjutton år sedan erhållit, och för de fördelar, som enligt mitt förmenande äro förenade med denna organisation, och hvilka fördelar det icke synes mig klokt att Riksdagen bortkastar, af skäl, som med lagberedningens organisation icke hafva något egentligt sammanhang.

Det är redan från statsrådsbanken påpekadt, att arfvodena till lagberedningens så att säga mera stadigvarande ledamöter uppgå till jemt det belopp, hvartill det blifvit ifrågasatt att anslaget vid denna riksdag skulle bestämmas, och att således detta anslag icke skulle lemna någon tillgång till expenser i vidsträcktare mening, d. v. s. hyra för lokal, vaktmästare, renskrifning m. m. Men härtill kommer att i lagberedningens organisation ingår såsom ett väsentligt moment, att då frågor äro under behandling inom beredningen, hvilka äro af sådan beskaffenhet, att de för sin lyckliga lösning erfordra en större mångfald af erfarenhet än den, som kan finnas inom en af fyra å fem ledamöter bestående komité, Kongl. Maj:t skall vara i tillfälle att förstärka lagberedningen med särskilda ledamöter i och för denna frågas behandling, hvilka ledamöter således icke erhålla förordnande tills vidare. Ett sådant tillvägagående har, för att endast anföra ett par exempel, hemtade från senaste tider, med godt resultat följts vid behandlingen af förslaget till ändring i strafflagens straffbestämmelser samt förslaget till domsagas kansli. Det torde nemligen icke vara riktigt att beteckna sistnämnda förslag såsom ett förslag, hvilket »blifvit nedergjordt af kritiken», då det är ett ovedersägligt faktum att det öfvervägande flertalet af landets häradshöfdingar, hvilka haft tillfälle yttra sig deröfver, tillstyrkt detsamma. Med den organisation, lagberedningen sålunda erhållit, är det uppenbart, att ett anslag af 35,000 kronor för framtiden är alldeles otillräckligt.

Det belopp, hvarmed arvodet till ledamöterna utgår, eller i medeltal 7,000 kronor till dem, som icke innehafva ordinarie häradshöfdingebeställning, hoppas jag kammarens ledamöter skola erkänna icke vara för högt tilltaget, såvida man skall kunna paräkna, att jurister med tillräcklig erfarenhet skola vara villiga att qvarstanna i lagberedningen en icke allt för kort tid.

Icke heller torde antalet af de lagberedningens ledamöter, som erhålla förordnande tills vidare, kunna anses vara större än behovet kräfver. För att bevisa detta torde jag kunna inskränka mig till att åberopa den skrifvelse från 1874 års Riksdag, i anledning hvaraf lagberedningens tillsättande beslöts. I denna skrifvelse säges det, att Riksdagen beviljat 40,000 kronor — dubbelt så mycket som Kongl. Maj:t begärt — för tillsättande af en lagkomité eller lagberedning, bestående af flere ledamöter än den förutvarande lag-

byrån. En liknande uppfattning var uttryckt äfven i den Kongl. propositionen i ämnet till samma års Riksdag. I denna proposition yttrades af dåvarande justitiestatsministern, att den vigt och betydelse, som lagförslag, utarbetade inom justitiedepartementet, hemta deraf att de kunna anses i viss mån såsom uttryck för regeringens åsigt, denna vigt och betydelse måste man skaffa förslagen af en fristående lagberedning derigenom att denna besättes med ett icke allt för ringa antal ledamöter.

*Anslag till
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)*

Sedan lagberedningen nu varat i snart 20 år, hör man under- stundom uttalas den åsigten, att det vore vida bättre, om man, i stället för att behålla denna stadigvarande institution, återginge till de tillfälliga komitéerna. För att uppvisa det origtiga i ett sådant påstående kan man först och främst vädja till erfarenheten från det decennium, som föregick den stadigvarande institutionens inrättande. Under denna tid fortgick arbetet på lagstiftningens område, sedan förberedelserna till den nya strafflagen blifvit afslutade, på det sätt, att särskilda komitéer erhöilo i uppdrag att utarbeta hvar och en sitt särskilda lagförslag. Resultatet af denna tioåriga komitéverksamhet var, att Kongl. Maj:t i proposition till Riksdagen framlade förslag om inrättande af en mera permanent institution för lagstiftningsarbetets främjande och beledsagade detta förslag med det uttalande, att den tioåriga erfarenheten af komité- arbetet utvisade, att man icke kommit ett steg framåt. Detta på den grund att, sedan en komité afslutat sitt arbete, komitéledamöterna atskildes och inga funnos, hvilka i det af komiterade afgifna förslaget kunde vidtaga de ändringar eller omarbetningar, som visat sig vara oundgängliga för att förslaget skulle blifva af den beskaffenhet, att regeringen skulle kunna tänka på att framlägga förslaget för Riksdagen, och ännu mera för att förslaget, en gång framlagdt, skulle hafva någon utsigt att varda af Riksdagen antaget.

Det ligger också i förhållandenas egen natur, att lagstiftnings- arbetets fortgång i högre grad befrämjas, om personer sättas i tillfälle att ej blott under loppet af några månader eller högst ett eller två ar, utan under en längre tid sysselsätta sig med upp- görandet af lagförslag, hvilket arbete i likhet med hvarje annat ovilkorligen fordrar en viss vana och erfarenhet för att icke draga längre ut på tiden än nödigt eljest kunde vara. Dertill kommer jemväl att ett arbete för uppgörande af lagförslag väsentligen underlättas deraf, att de ledamöter, som deri deltaga, under någon tid få vänja sig att arbeta tillsammans. Hvar och en förstår, att om man sätter fem jurister tillsammans för att gemensamt uppgöra ett lagförslag, en viss tid måste förgå, innan de hinna sammanjemka sina olika uppfattningar om det lämpligaste sättet att åvägabringa resultatet af deras arbete — det förslag, som gemensamt afgifves.

På dessa skäl synes mig organisationen af en permanent in- stitution utan tvifvel vara den riktigaste.

Innan jag slutar, torde det fillätas mig att i största korthet bemöta några anmärkningar, som framstälts emot nya lagbered-

Anslag till
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

ningen, och hvilka skulle ådagalägga, att denna institutions verksamhet varit af den beskaffenhet, att Riksdagen icke vidare bör bevilja anslag dertill.

Man har sagt, att det vore felaktigt att i beredningen utarbetas icke endast stora lagförslag utan äfven smärre, och att häri låge en misshushållning med tid och krafter, som Riksdagen icke borde uppmuntra. Men vid beslutandet om nya lagberedningens inrättande förutsåg Riksdagen emellertid, att ej blott lagförslag af större omfattning skulle blifva föremål för beredningens arbete, då det nemligen i Riksdagens skrifvelse heter, att den nya lagberedningen skulle *företrädesvis* sysselsätta sig med lagförslag af större omfattning. Betraktar man hvad lagberedningen under sin adertonåriga verksamhet sysselsatt sig med, skall ej heller någon kunna förneka, att den företrädesvis och hufvudsakligen sysselsatt sig med större lagförslag. Man får nemligen ej förbise, att de smärre förslag inom rättegångsbalkens område, med hvilka nya lagberedningen varit sysselsatt, utgjort delar af ett större helt, vårt rättegångsväsens omarbetande. Och anledningen, hvarför denna fråga behandlats delvis, har alldeles icke varit den, att lagberedningen för den lämpliga anordningen af dess arbete icke skulle önskat att i ett sammanhang behandla hela rättegångslagen, utan anledningen har varit, att regeringen af mångårig erfarenhet vetat, att om den skulle för Riksdagens båda kamrar framlägga ett förslag till en hel ny rättegångsordning, detta förslag skulle mötas af ett ovilkorligt afslag antagligen af begge.

Bästa beviset härför kan hemtas från strafflagens behandling. Denna lag framlades först för Riksdagen såsom ett helt, men afslögs. Sedermera sönderstyckades den i flere särskilda förslag, hvilka antogs hvar för sig, hvarefter en kodifikation af lagen kunde ega rum, som blef af Riksdagen antagen. Jemför man nu strafflagen med rättegångsbalken, kan man icke vara tveksam derom, att i fall såsom ett helt framlades förslag till ny rättegångsordning, hvilken skulle i så mycket högre grad ingripa i allmänhetens vana, föreställningar och tillvägagående, än hvad händelsen var med de ändringar, hvilka genomfördes i och genom nya strafflagen, svårigheterna att få ett sådant förslag i dess helhet antaget skulle varit öfverstigligen. Men med det nuvarande arbetssättet skall den tid komma — jag vill ej uttala någon profetia om hur pass aflägsen den må vara — då rättegångsbalken till alla sina delar blifvit genomgången, och då blir det en ganska lätt sak att i en gemensam balk eller lag sammanföra alla de särskilda delarne.

Det är gifvet att bland jurister olika meningar kunna uppkomma, huruvida den ena eller andra mindre lagen, som till lagberedningen hänvisats, icke lika lämpligt skulle kunnat behandlas inom justitiedepartementet, men den omständighet, att i denna del under loppet af 15 år olika meningar kunnat uppstå i fråga om ett eller annat lagförslag, torde ej kunna tjena såsom bevis för att nya lagberedningens organisation är felaktig. Och det torde förtjena att framhållas att hänvisandet af smärre lagförslag till lagbered-

ningen icke är en sed, som uppkommit på senaste tiden eller under den nuvarande justitieministerns tid, ty sex månader efter det lagberedningen inrättats, ansåg dåvarande justitiestatsministern nödigt att till beredningen öfverlemna ett förslag om ny häfdelag. Om man blott fäster sig vid storleken af den i ämnet utarbetade författningen, om man vill göra en sådan jämförelse med andra lagar, att man mäter de olika lagarne med ett längdmått, skall man finna, att häfdelagen i en vanlig lagbok icke upptager mera rum än omkring en half sida. Men en hvar, som vet hvad detta lagförslag innebar, måste dock inse, att regeringen handlade riktigt, då den till följd af de med frågans lösning förenade svårigheterna hänvisade förslaget till lagberedningen. Den till det yttre så ringa lagen — jag kan så mycket friare yttra mig i ämnet, som jag vid den tiden icke tillhörde lagberedningen — kräfde ock för sitt utarbetande ett halft års tid. Detta kan synas som en lång tid, men jag vådjar till en och hvar, som haft att tillämpa 1805 års förklaring, om ej det å den nya lagen nedlagda arbete och den derpå använda tid varit väl använda, då genom densamma skapats redå i dessa förhållanden.

Man har äfven velat lägga nya lagberedningen till last, att densamma under åtskilliga, man skulle kunna säga ett tiotal, år sysslat med rättegångsbalkens omarbetande utan att ärendet ännu blifvit bragt till slut. Men om man undersöker hvad första och förnämsta anledningen till detta förhållande varit, torde man finna — derest man rättvist bedömer saken — att anledningen icke är att söka i nya lagberedningens organisation, utan i helt andra omständigheter.

De af kammarens ledamöter, hvilka under 1860- och 1870-talen sysselsatte sig med frågan om en förbättrad lagstiftning i landet, torde kunna vitsorda, att på den tiden det allmänt uttalades, och detta icke blott af enskild ledamöter i Riksdagen, att vår gamla rättegångsordning vore föråldrad och att å densamma behöfde inympas nya former. Det är då icke underligt, att, när nya lagberedningen började sysselsätta sig med frågan om rättegångsväsendets omarbetande, den ingick till Kongl. Maj:t med begäran att först få upprätta ett så kalladt principbetänkande, d. v. s. en redogörelse för de grunder, som borde följas vid utarbetandet i detalj af de ifrågasatta mera genomgripande förändringarne af vår rättegångsordning, — grunder, som till en del redan voro använda i andra länder och hvilka man här vid tal om rättegångsreformen man och man emellan ansett böra göras gällande äfven i vårt rättegångsväsen. Denna hemställan bifölls af Kongl. Maj:t, och lagberedningen aflemnade efter fyra års arbete ett sadant principbetänkande. Enligt den uppgjorda planen skulle nu öfver detta principbetänkande inhentas ett uttalande af ett större antal personer, utsedde ej blott bland Riksdagens ledamöter utan äfven bland framstående jurister utanför Riksdagen. Detta skedde äfven, och efter två år afgaf den så kallade förstärkta lagberedningen sitt betänkande, hvaraf framgick att de ytterst moderata förslag till

*Anslag till
nya lagbered-
ningen.*

(Forts.)

Anslag till
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

införande af nya principer i vårt rättegångsförfarande, som innefattades i principbetänkandet, möttes i allmänhet af ett långt öfvervägande antal nej från förstärkta lagberedningens ledamöters sida. Och genomgår man den förstärkta lagberedningens betänkande, skall man finna, att motståndet mot de i principbetänkandet uttalade nya grundsatserna var starkast bland de ledamöter i förstärkta beredningen, som tillika voro ledamöter i Riksdagen.

Den naturliga följden häraf var, att det för regeringen icke kunde råda någon tvekan derom, att fortsättningen af arbetet måste rigtas endast på att, med bibehållande af vår domstolsorganisation och de i vår process hittills antagna grundsatser i allmänhet oförändrade, aflägsna de olägenheter och missförhållanden, hvilka i vissa detaljer uppkommit under de 150 år, som förfutit sedan rättegångsbalken i 1734 års lag hos oss blef gällande rätt. Med detta arbete har lagberedningen sedan dess sysselsatt sig, och har den redan aflemnat bland andra två vidlyftigare förslag till ändringar i rättegångsväsendet, af hvilka för närvarande det ena är under granskning i högsta domstolen och det andra ligger under tryckning.

En slutlig erinran torde icke vara obefogad. Det bör vara uppenbart, att de anmärkningar rörande långsamhet i arbetet och oförmåga att gifva korrekt uttryck åt lagstadganden, hvilka tillvitas den närvarande lagberedningen, icke rättvisligen kunna anföras såsom skäl för behofvet af en förändrad organisation deraf. Beredningens organisation är nemligen sådan, att det icke möter det ringaste hinder att när helst man finner personer, bättre skickade att sysselsätta sig med lagstiftningsarbetet än de, som nu i beredningen taga del i detta arbete, sådane personer kunna få intaga platserna derstädes, blott de sjelfve äro villige att syssla med arbetet i beredningen, för hvilket mycket oberättigadt klander och litet rättvist bedömande är att vänta.

Det är gifvet, att på grund af hvad jag salunda yttrat jag eljest skulle sluta med att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, men på grund af yttrandet från stadsrådsbänken får jag yrka bifall till utskottets hemställan.

Friherre von Kræmer: Min pligt likmätigt har jag, då jag af kammaren åter fått förtroendet att sitta i statsutskottet, alltid lifligt haft i minnet 39 §:s af riksdagsordningen föreskrift derom, att statsutskottet skall föreslå de för statsverket behöfliga anslag, sedan nödiga besparingar blifvit iakttagna. Om därför denna besparing, som af utskottet föreslagits, vore nödig och, jag kan tillägga, nyttig, skulle jag icke reserverat mig mot utskottets beslut, men jag kan icke finna att så är förhållandet. Först och främst får jag påpeka, att nya lagberedningen och de före densamma gående institutioner alltsedan 1875 haft detta anslag af 40,000 kronor, hvarför jag tycker att det, med en juridisk term, borde kunna anses hafva »gammal häfd». Jag återgår till frågan, huruvida den föreslagna minskningen verkligen är nyttig och nödig. Om vi gå till

10 punkten af det föreliggande utlåtandet finna vi, att Kongl. Maj:t till bestridande af nödiga kostnaderna för en lagberedningen underordnad komité föreslår, att medel må tagas från besparingar på anslaget till lagberedningen. Om således det inträffar, att besparingar uppkomma på detta anslag af 40,000 kronor, så se vi, att de så att säga icke komma bort, utan af Kongl. Maj:t disponeras icke på eget bevåg, utan först efter anmälan till Riksdagen samt för ändamål, likartade med det från början afsedda. Jag tror således, att det hvarken är nyttigt eller nödigt att göra denna nedsättning. Visserligen har hans excellens statsministern så att säga accepterat utskottets förslag härom, men det skedde dock icke ovilkorligen, så vidt jag hörde rätt, utan »under förutsättning att anslaget vid nästa riksdag komme att återigen sättas upp till 40,000 kronor.» Om jag icke allt för mycket misstager mig på temperaturförhållandena, har jag icke särskild anledning att tro, att anslaget, en gång nedsatt, skulle af nästa Riksdag uppsättas. Jag kan således icke anse annat, än att herr statsministern accepterat utskottets förslag om nedsättning under en osannolik förutsättning. Jag hoppas derför, att han ursäktar, att jag i denna punkt gör en lindrig opposition, derigenom att jag håller mig till Kongl. Maj:ts ursprungliga förslag.

Jag kan således, då detta anslag i många år utgått med oförändradt belopp, då det till öfverflöd af den siste talaren visats, att det blifvit väl användt, då besparingarne, i fall sådana uppstå, användas till samma ändamål, som med anslaget ursprungligen afsetts, samt, om sådana icke funnes, det skulle blifva nödvändigt att begära särskilda anslag, icke finna annat, än att alla dessa omständigheter tala för att, med afslag på utskottets förslag i denna punkt, bifalla Kongl. Maj:ts proposition om anslag för nya lagberedningen af 40,000 kronor, hvarom jag anhåller om proposition.

Herr Lundeberg: Jag skall bedja att i korthet få angifva skälet hvarför jag icke finnes upptagen bland reservanterna.

Såsom framgår af utskottets utredning hafva omkostnaderna för nya lagberedningens arbeten under år 1889 utgjort 32,953 kr. 7 öre, under år 1890 34,696 kr. 32 öre och under år 1891 32,896 kr. 71 öre, medan anslaget för ifrågavarande ändamål utgjort 40,000 kr. pr år. Det må nu — såsom här framhållits — vara beroende på särskilda omständigheter, att ifrågavarande anslag icke behöft för sitt ändamål helt och hållet användas; men obestriddligt är i alla fall, att under nyssnämnda tre år uppstått besparingar af omkring 7,000 kr. årligen. Det är likaledes ett faktum, att Kongl. Maj:t icke kan utan Riksdagens hörande disponera de öfverskott, som uppstå på ifrågavarande anslag, hvilket bäst bevisas deraf, att Kongl. Maj:t i år begärt och statsutskottet äfven tillstyrkt, att en del af nu befintliga behållningen må kunna disponeras för annat ändamål.

Naturligtvis kan jag icke för min del, och säkerligen icke heller öfriga ledamöter af utskottet från denna kammare, vilja vara med

*Anslag till
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)*

Anslag till
nya lagbered-
ningen.
(Forts.)

om sådana anordningar eller åtgärder, som skulle sätta nya lagberedningen och dess efter mitt förmenande nyttiga arbete i något som helst ekonomiskt trångmål, men det synes, mig åtminstone, oegentligt, att, då det uppstår besparingar på ett anslag, som icke utan Riksdagens hörande kunna röras, dessa besparingar icke skola för året beräknas, och då, med ledning af föregående års erfarenhet, det nu befintliga öfverskottet — som efter afdrag af ifrågasatta 2,000 kr. utgör c:a 5,000 kr. — jemte nu föreslagna anslag för nästa år 35,000 kr., tillsammans 40,000 kr., torde kunna anses vara fullt tillräckligt för 1893 års behof, har detta också varit anledningen hvarför jag biträdt utskottets nu föreliggande förslag. Det har förut i dag vid en relativt obetydlig fråga framhållits, att utskottets förslag framtvingsats af önskvärdheten af eftergifter på annat håll. Herrarne torde observera, att det finnes reservanter inom Andra Kammaren, som yrka, att anslaget skall nedsättas till 30,000 kr., och äfven deri torde få sökas ett motiv, hvarför en del af utskottets ledamöter från Första Kammaren stannat vid 35,000 kr. För min del ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Annerstedt: Med anledning af den erinran, som gjordes af den siste talaren, att utgifterna för nya lagberedningen under de tre år, för hvilka redogörelse lemnats af statsutskottet, stannat under 35,000 kr., ber jag att få lemna den upplysning, att anledningen dertill uteslutande varit den, att ledamöter inom lagberedningen i följd af vunnit befordran till andra platser utgått ur beredningen, och att till arbetets påskyndande den grundsats vid tillsättande af nya ledamöter städse följts, att ny ledamot icke inträdt förrän det arbete, hvarmed lagberedningen var sysselsatt, då ledigheten uppstod, blifvit afslutadt. På så sätt har under tre år besparats i ledamotsarfvoden sammanlagdt 8,750 kr. Lägges detta belopp till hvad utgifterna under de 3:ne åren belöpa sig till, finnes lätteligen, att 35,000 kr. årligen icke kan vara tillräckligt.

Herr Casparsson: Jag ber endast att få tillkännagifva, att ehuru jag icke finnes antecknad såsom reservant inom utskottet, jag dock icke deltagit med min röst i den föreslagna nedsättningen. Jag anser det i allmänhet icke vara klokt att göra indragningar och rubbningar i anslag, som äro anvisade till fortgående arbeten, men jag har icke ansett saken vara af den betydighet, att jag behöfde reservera mig. Hela saken påminner mig om ett yttrande, som jag hörde för många år sedan af en Konungens rådgifvare: »Det är icke värdt att göra några besparingar, ty gör man sådana, komma financiererna i statsutskottet» — han använde ett något skarpare uttryck — »och lägga beslag på dem». Detta har gått i bokstaflig fullbordan här, och jag hade tänkt mig att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, men när jag hör, att hans excellens statsministern anser regeringen kunna acceptera nedsättningen, så måste jag naturligtvis för min del göra detsamma, hvarför jag

icke har annat yrkande att göra, än att kammaren måtte bifalla den föreslagna nedsättningen.

*Anslag till
nya lagbered-
ningen.*
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande den nu föredragna punkten yrkats dels bifall till hvad utskottet hemställt, dels ock, af friherre von Kræmer, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla denna framställning oförändrad.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande af friherre von Kræmers förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Friherre *Barnekow* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i 7 punkten af sitt utlåtande N:o 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan, så vidt den skiljer sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och bifaller denna framställning oförändrad.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—59;
Nej—46.

8—10 punkterna.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 13 och 16 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, omfattande anslagen till utrikesdepartementet.

1 punkten.

Mom. a).

Utskottets hemställan bifölls.

Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl. Maj:t
ang. minskning
af utgifterna
under tredje
hufvudtiteln.

Mom. b).

Herr Casparsson: Kammaren behagade erinra sig, att 1891 års Riksdag till Kongl. Maj:t aflät en skrifvelse i fullkomligt enahanda syfte som den statsutskottet nu föreslagit. Af hvad af statsrådsprotokollet framgår har Kongl. Maj:t åt saken egnat all den uppmärksamhet, som en Riksdagens skrifvelse förtjenar, men hans excellens herr ministern för utrikes ärendena har förklarar sig icke kunna tillstyrka ytterligare nedsättning utöfver de 26,300 kr., som föreslogos till indragning vid uppgörande af 1892 års stat, och vid detta förklarande har Kongl. Maj:t låtit bero. Statsutskottet kan icke heller föreslå hvar eller huru denna nedsättning skall ske, men det oaktadt vill statsutskottet, att Riksdagen fortfarande skall skrifva i frågan. Det torde för frågans bedömande icke vara utan intresse att se, huru densamma från norska regeringens sida uppfattades för ett år sedan. I protokollet öfver utrikesdepartementsärenden i sammansatt statsråd den 12 januari 1891 lemnar ministern för utrikes ärendena en redogörelse för det utlåtande, som norska regeringen genom departementet för det inre afgifvit. Han säger nemligen: »Beträffande de å ministerstaten uppförda lönerna till beskickningarna har departementet i fråga om de omständigheter, till hvilka hänsyn bör tagas vid bestämmande af löneförmånerna för de diplomatiska tjänstemännen, förklarar sig dela den af mig till protokollet den 5 december uttalade uppfattning, med särskildt tillägg att de åberopade förhållandena i än högre grad äro gällande i afseende å Norge än för Sverige och att frågan om aflöningarnes tillräcklighet är af framstående betydelse, såvida norrman skola kunna söka anställning i diplomatisk tjänst». Häraf torde klarligen framgå, att någon nedsättning i *de diplomatiska aflöningarna* vill man från norsk sida icke veta af, och något härifrån afvikande uttalande har icke heller i år förekommit.

Beträffande den ifrågasatta *indragningen* af platser yttrar departementet för det inre, hvars utlåtande ligger till grund för norska regeringens utlåtande, att hvad beskickningen i Köpenhamn vidkommer, äfven om densamma kan sägas hafva större betydelse för Sverige än för Norge, det icke läser kunna bestridas, att Norge har ett sjelfständigt intresse i dess bibehållande; deremot har departementet stält sig något tvifvelaktigt, huruvida icke anslaget kunde i någon mån nedsättas, men förklarar tillika, att detta först torde kunna ifrågasättas vid inträffande ledighet och således icke nu föreligger. Departementet yttrar vidare, att det visserligen vore önskvärdt, om besparingar kunde göras i afseende å beskickningen i Konstantinopel, men departementet finner, att upprätthållande af de förenade rikenas representation derstädes svårligen skulle kunna anordnas på billigare vilkor än de af utrikesministern föreslagna. Beträffande beskickningen i Washington har departementet icke haft något att erinra emot den uppgjorda staten, och i afseende på beskickningen i Wien har departementet icke funnit sig kunna till-

råda vare sig befattningens indragning eller nedsättning af aflöningen under föreslagna 32,000 kr. I fråga slutligen om anslagen till beskickningarna i Berlin, London, Paris och S:t Petersburg har departementet förklarar sig icke kunna tillråda någon förändring.

Häraf synes således, att hvarken Kongl. Maj:ts svenska eller norska regering ansett sig kunna tillstyrka någon nedsättning, och statsutskottet sjelft vet icke huru en sådan skall kunna ske, men »skrifva» skall Riksdagen i alla fall. Det är att märka att 3:dje hufvudtiteln är den enda hufvudtitel, som under det nya representationsskicket icke blott icke undergått förhöjning, utan tvärtom blifvit nedsatt, och det oakadt vill man åstadkomma en förminskning af dess anslag. Och på hvilka skäl? Jo, statsutskottet säger, att utgifterna icke kunna anses stå i skäligt förhållande till landets tillgångar. Nu är att märka, att enligt den utredning, som dåvarande utrikesministern lemnade till 1868 års riksdag, var de förenade rikenas representation i förhållande till folkmängden den billigaste af alla staters. Han gör der en sammanställning af förhållandena beträffande de mindre staterna. Så kostade Danmarks representation i utlandet, fördeladt på invånareantalet, 26 öre pr invånare, Portugals 23, Hollands 17, Belgiens och Bayerns 15 öre. I Sverige-Norge uppgick kostnaden till 11 1/2 öre, och denna siffra har ytterligare sjunkit dels genom folkmängdens tilltagande, dels genom budgetens nedsättande, så att detta skälet att utgifterna icke skulle stå i skäligt förhållande till landets tillgångar tror jag icke vara hållbart. Det är stundom underliga sammanträffanden här i lifvet. Jag kommer ihog, huru i fjol väcktes en motion i Andra Kammaren om att öka 8:de hufvudtiteln med 350,000 kronor. Denna motion vann största anklag i Andra Kammaren, men den förekom icke i sådan form, att den kunde bringas under gemensam votering. Samma förslag är upptaget i år, och jag är fullkomligt öfvertygad på förhand, att statsutskottet kommer att tillstyrka en slik förhöjning å nämnda hufvudtitel af 350,000 kronor, och jag är lika öfvertygad, att förhöjningen kommer att gå igenom åtminstone i gemensam votering. Dessa 350,000 kronor afse, att staten skall från kommunerna öfvertaga folkskolelärares »kofoder». Att statens tillgångar medgifva ett sådant åtagande, derom hyser man icke något tvifvel, men de 337,000 kronor, som utgå till ministerstaten, de skulle öfverskrida landets tillgångar. Jag hemställer om ett sådant resonemang är hållbart.

Det andra skälet, som utskottet upptager, är det, att utgifterna icke stå i skäligt förhållande till landets numera tillbakadragna politiska ställning. Ja, nog är vår politiska ställning tillbakadragen, det kan icke förnekas, och om Sveriges geografiska läge vore lika tillbakadraget, om den skandinaviska halfön kunde skjutas upp en 10, 15 breddgrader, då tror jag, att man skulle kunna icke blott stryka hela 3:dje hufvudtiteln, utan äfven låta 4:de och 5:te hufvudtitlarna följa med; och jag är fullkomligt öfvertygad, att regleringen af de återstående hufvudtitlarna skulle ga

*Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl. Maj:ts
ang. minskning
af utgifterna
under tredje
hufvudtiteln.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl. Maj:t
ang. minskning
af utgifterna
under tredje
hafvudtiteln.*

(Forts.)

ganska lätt för sig. Men antagligen kommer icke vårt geografiska läge att förändras, och med en stormagt i öster, en stormagt i väster och en stormagt i söder, tror jag det skulle vara oförsigtigt att sjelfmant frånsäga oss att hafva ett ord i magternas rådslag. Det har vid denna riksdag väckts motion om försvarets ställande på afskrifning. Om vi se på hvad reservanterna föreslagit, så tyckas de hafva föreställt sig, att äfven vår diplomati kunde ställas på afskrifning. Till en början en nedsättning på 40,000 kronor och dessutom en skrifvelse till Kongl. Maj:t om *ytterligare* nedsättning. Hafva vi således ställt försvaret och diplomatien på afskrifning, då kan det sannerligen hända — för att begagna statsutskottets uttryck — att Sveriges politiska ställning blir så tillbakadragen, att det kunde inträffa vid en möjligen skeende revision af Europas karta, att man företager den utan att tillspörja oss. Jag tror, att nordens historia icke saknar exempel på ett likartadt tillvägagående. Att ställa sig inför en sådan eventualitet tror jag är att gå för långt i politisk sjelfförnekelse, och af den orsaken har jag reserverat mig mot den af utskottet föreslagna skrifvelsen. Jag vet mycket väl, att man kommer att göra den invändningen, att afslår Första Kammaren skrifvelsen, så kommer Andra Kammaren att nedsätta anslaget med 40,000 kronor. Ja, mina herrar, jag är temligen öfvertygad, att denna nedsättning i alla fall kommer att ske. I fjol hängde det på 2 röster, och det kom sig deraf att tvenne ledamöter inom Andra Kammaren icke passade på. Jag är öfvertygad, att en nedsättning kommer att ske, och då stå vi inför den eventualiteten, att Riksdagen nedsätter anslaget med 40,000 kronor och dessutom i skrifvelse anhåller om en ytterligare nedsättning.

Jag yrkar afslag.

Herr Björnstjerna: I föreliggande betänkande kan man visserligen spåra en liten förbättring mot hvad förhållandet var i fjol. Då fans nemligen ingen reservant mot den ifrågavarande punkten. Nu finnes åtminstone *en* sådan. Förr brukade alltid större delen af Första Kammarens statsutskottsledamöter, om icke alla, synas under ett sådant betänkande såsom reservanter. Hvarför är detta icke längre förhållandet? Jag vet icke, hvilken olla podrida som lagats till i statsutskottet för att förmå dessa herrar att icke sätta sina namn under reservationen, och jag är öfvertygad, att det stora flertalet icke önskar en sådan indragning som ifrågasättes, men det är ganska vilseledande både för Riksdagen och hela landet, då man ser sådana förslag inkomma från statsutskottet, förra året utan reservation och i år med endast en ledamot såsom reservant. Man måste då tro, att statsutskottet verkligen utredt behöfligheten af att nedsätta anslagen, såsom det här föreslås, hvarför jag vill hoppas, att man måtte återkomma till den gamla traditionen och att af Första Kammarens ledamöter, som bättre än Andra Kammarens äro i tillfälle att bedöma nödvändigheten af denna representation i utlandet och behovet af de summor, som dertill varit anslagne,

ett annat år alla namnen måtte återfinnas under en sådan reservation.

Utskottet anför såsom motiv för denna indragning att »utgifterna under tredje hufvudtiteln icke kunna anses stå i skäligt förhållande till landets tillgångar och numera tillbakadragna politiska ställning». Man skulle deraf kunna sluta, att ledamöterna i statsutskottet icke gjort sig reda för landets tillgångar, hvarför jag skall bedja att få meddela några få upplysningar, huru det förhåller sig med landets tillgångar och den budget, som Riksdagen allt sedan 1815 ansett böra anslås till vårdande af landets utrikes angelägenheter. Af den fullständiga utredning i detta afseende, som åtföljde Kongl. Maj:ts proposition till 1856 och 1868 årens riksdagar, finner man, att aflöningarne till landets diplomati utgått med hufvudsakligen oförändradt belopp från 1815 till 1832, samt att, enligt 1830 års stat, som till sistnämnda år gälde, de diplomatiska aflöningarne jemte expektanslöner och pensioner, uppgingo till ett sammanlagdt belopp af 474,275 rdr. rmt eller i det allra närmaste samma summa, 478,750 kronor, som af Kongl. Maj:t nu äskas. Hvad landets tillgångar beträffar, skall jag bedja få framlägga några upplysande siffror. Jag vill visst icke jemföra ställningen nu och 1815, och jag har icke heller till hands uppgifter från 1832, men 1834 uppgingo samtliga under olika inkomstitlar inflytande statsinkomster, förvandlade till riksmünt, till 18,623,301 rdr. För år 1893 beräknas de ordinarie statsinkomsterna och bevilningarne uppgå till 92,709,000 kronor eller i det närmaste 5 gånger så mycket som statens samtliga inkomster år 1834. Ligger man dertill, att i Kongl. Maj:ts statsverksproposition för nästa år derutöfver upptages ett öfverskott från 1890 af 5,818,000 kronor samt den paräknade andelen af bankovinsten till 1,750,000, så beräknas, såsom herrarne känna till, statsinkomsterna för år 1893 komma att tillsammans utgöra 100,277,000 kronor i stället för 18,623,301 år 1834. Huru kan då utskottet komma med påståendet, att den budget, som förblifvit densamma som den var i början på 1830-talet, nu skulle öfverstiga landets tillgångar? Statsutgifterna hafva på de andra hufvudtitlarne mångdubblats under tiden; endast det ifragavarande anslaget qvarstår oförändradt. Då jag säger oförändradt, är detta icke fullkomligt riktigt, ty det höjdes på femtiotalet, och ännu år 1868 uppgick anslaget till de förenade rikenas »diplomatiska utgifter», såsom det då kallades, till 679,200 rdr. Samma utgifter återfinnas nu under rubrik: »kabinetskassan», ned-satta till 628,700 kronor; således en minskning af 50,500 kronor mot hvad som utgick för 25 år sedan. Förliedet är anförde jag utförliga siffror rörande andra europeiska staters anslag till deras utrikes budget, hvaraf framgick, att Sveriges utrikesbudget är betydligt mindre än alla andra europeiska länders med undantag af Danmarks, och såsom jag äfven då framhöll: hvem vet om icke Danmarks ställning varit bättre, om landet offrat litet mer på sin representation utomlands?

*Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl. Maj:t
ang. minskning
af utgifterna
under tredje
hufvudtiteln.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl. Maj:t
ang. minskning
af utgifterna
under tredje
hufvudtiteln.*

(Forts.)

Utskottet åberopar ytterligare landets »numera tillbakadragna politiska ställning». För min del kan jag icke finna, att landets politiska ställning nu är det ringaste mer tillbakadragen än den var på 1830-talet. Någon storstatspolitik ifrågasattes säkerligen icke då i vårt land, och den, som har den ringaste kännedom om nuvarande förhållanden, bör vara fullkomligt öfvertygad, att ej heller nu någon drömmer om en sådan, hvilket det skulle rent af vara löjligt för oss att tänka på. Jag tror mig också kunna påstå, att det i Sverige icke finnes någon människa med sundt förstånd, vare sig *hög* eller *låg*, som tänker på något sådant. Det skulle vara mycket önskligt, om pressen allmänt vore så fosterländsk, att den fäste uppmärksamheten härpå och icke af radikala sympatier låte sig, såsom i dagarne händt, hänföras till att upprepa hvad unionsfienderna i Norge påstått, utan tvärtom visade, att de påståenden, som från detta håll framkommit, äro osanna. Detta kunde vara en fosterländsk gerning, men, såsom det nu är, underblåsa de endast en eld, som hotar med unionens snara upplösning, hvilket jag är öfvertygad att de sjelfva icke äsyfta eller önska. Andra Kammarens reservanters yrkande på nedsättning af de ifrågavarande anslagen med icke mindre än 40,000 kronor är så mycket mer orimligt, som förminskning i det svenska anslaget med dessa 40,000 kronor skulle medföra en motsvarande nedsättning i Norges bidrag till de diplomatiska utgifterna, så att hela nedsättningen skulle gå till 56,165 kronor utöfver den nedsättning, som på utrikesministerns eget förslag förlidet år gjordes med 26,000 kronor. När utrikesministern då varit så tillmötesgående, att han föreslagit en så betydlig nedsättning och förklarat, att han i framtiden, om så låte sig göra, äfven ville föreslå de indragningar, som kunde vara möjliga, så skulle det vara alldeles orimligt, om Riksdagen nu komme och anhölle hos Kongl. Maj:t om ytterligare nedsättning af 3:dje hufvudtitelns anslag, hvarför jag yrkar afslag på den föreliggande punkten af utskottets betänkande.

Herr Svedelius: Då jag icke hade tillfälle att närvara i utskottet, då föreliggande fråga behandlades, och försummat att anteckna mig i detta hänseende, begagnar jag tillfället att gifva tillkänna, att, om jag varit närvarande, skulle jag jemte den, som nu afgifvit reservationen, äfven satt mitt namn under densamma. Att nu gå närmare in på den diplomatiska frågan skall jag icke tillåta mig; jag inskränker mig till att i detta hänseende endast instämma i de tvenne första talarnes yttrande. Jag kan emellertid icke neka mig att tillägga några ord på grund af särskilda förhållanden, som hafva gjort, att jag vunnit en personlig erfarenhet af det gagn, industrien kan hafva deraf, att vi på det sätt, som nu är fallet, äro representerade i utlandet. Jag vill visst icke trötta kammaren med att lemna några detaljer i detta hänseende, jag vill endast nämna, att det stöd, som jag i egenskap af förvaltare för ett större industriellt företag speciellt på sista tiden och i särskilda fall funnit hos våra ministrar varit af den stora

betydelse och med den lyckliga påföljd förenadt, att jag är alldeles förvissad, att något likartadt icke kunnat af generalkonsuler åstadkommas, hvilkas ställning i det främmande landet är en helt annan än den, som ministrarne innehafva, hvarigenom de kunna så, som sig bör, häfda sådana intressen, som de äro satta att bevaka.

Jag anhåller således, herr talman, att få instämman med dem, som yrkat afslag på skrifvelseförslaget.

*Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl. Maj:ts
ang. minskning
af utgifterna
under tredje
hufvudtiteln.*

(Forts.)

Herr Alin: I likhet med den näst föregående ärade talaren. instämmer jag i det yrkande, som af herrar Casparsson och Björnstjerna blifvit framställt, äfvensom i de skäl, hvarpå de grundat det. För egen del ber jag att få anföra ett särskildt skäl för detta yrkande. Detta skäl är, att med afseende på frågan om indragningar eller besparingar på anslagen under 3:dje hufvudtiteln ledningen af våra utrikes ärenden befinner sig under ett tryck, som redan är så starkt, att, hvad man kan göra för att minska det, icke bör man göra något för att öka det. Jag anser dess ställning i denna fråga vara sådan, att den med rätta bör hafva att vänta stöd af svenska Riksdagen och icke en attack i form af det förslag, som statsutskottet här framställt. För att styrka riktigheten af denna min åsigt, ber jag att få gå ett par år tillbaka i tiden.

Jag har här för mig ett utdrag af protokollet i utrikesdepartementsärenden, hållet i sammansatt statsråd den 6 december 1889, till hvilket hans excellens utrikesministern anförde:

»Genom skrifvelse den 9 oktober innevarande år hade kongl. norska regeringens departement för det inre till ministern för utrikes ärendena insändt dels ett af stortingets konstitutionskomité afgifvet betänkande innehållande en förutsättning, att styrelsen fortfarande ville hafva sin uppmärksamhet fästad å frågan om en möjlig inskränkning af de fasta lönerna vid beskickningen i Konstantinopel, dels ock protokollerna rörande ett af stortinget fattadt beslut, hvarigenom kongl. norska regeringen anmodades att taga under öfvervägande, huruvida utgifterna för de förenade rikenas diplomatiska representation i utlandet kunde inskränkas.

Och hade kongl. departementet dervid tillika hemställt till ministern att hafva denna fråga i åtanke vid affattande af utrikesdepartementets förslag till de förenade rikenas utrikes budget, på det att sådana inskränkningar i dessa utgifter, som kunde finnas förenliga med de förenade rikenas värdighet och intressen, dervid måtte komma under öfvervägande.»

På anförda skäl förklarade sig herr ministern anse, »att någon allmän nedsättning af lönerna icke kunde göras samt att i hvarje fall inga löner kunde nedsättas så mycket, att derigenom någon betydlig besparing kunde uppkomma, men då i stortinget särskildt framhållits, att besparing syntes kunna göras vid beskickningarna i Konstantinopel och Wien och en utväg till sådana besparingar, om den än ej nu föreläge, dock ju möjligen framdeles kunde yppa

*Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl. Maj:t
ang. minskning
af utgifterna
under tredje
hufvudtiteln.*

(Forts.)

sig, ansåg han sig böra i underdånighet hemställa, att Kongl. Maj:t behagade besluta, att då ledighet inträffade vid beskickningarna i Konstantinopel och Wien, på särskild anmälan, frågan, huruvida någon nedsättning i utgifterna för dessa beskickningar då kunde finnas påkallad, skulle till förnyad nådig pröfning upptagas.»

Till hvad herr ministern sålunda hemställde, behagade Hans Maj:t Konungen, jemlikt öfrige svenske och norske statsrådsledamöters underdaniga tillstyrkan, lemna nadigt bifall.

Med denna förklaring, som meddelades Stortinget 1890, var detta likväl icke tillfredsställt. Vid dess sammanträde den 5 juni nämnda år, då »Budgettet for udenlandske Anliggender» förehades till behandling, föreslog minoriteten inom konstitutionskomitén, att det äskade anslaget till kabinettsskassan skulle beviljas endast på sådant sätt, att, för hvad anginge utgifterna till beskickningarna i Wien, Konstantinopel, Rom och Köpenhamn, beslutet fattades under förutsättning, att »den eller de af disse Legationer, hvori Ledighed maatte indtræde i Löbet af Budgetterminen, kun blive at besætte *midlertidig*, indtil Spørgsmaalet om, hvorvidt og i hvilken Udstrækning der fra Norges Side bør gifves fortsat Bevilgning til Oprætholdelse af samme, har været Storthinget forelagt.»

Mot förslaget att detta vilkor skulle fästas vid anslagets beviljande, uppträdde bland andra statsministern hans excellens Emil Stang, ur hvilken yttrande jag tillåter mig att anföra följande:

»Hvis det norske Storthing gaar bort og forlanger af den fælles Udenrigsminister, som staar i den Stilling, jeg har forklaret, ligeoverfor begge Rigers Nationalforsamlinger; hvis det norske Storthing ligeoverfor vore Brødre i den svenske Rigsdag, af hvem vi forlanger Hensyn til os, kræver, at man fuldstændig i Utrængsmaal, absolut i Utrængsmaal, skal træffe en positiv Forföining, der ikke alene influerer paa norske Forhold, men som ogsaa influerer paa svenske Forhold og svenske Interesser, fordi disse her er fælles og er uadskillelig sammenknyttede — naar man siger til Udenrigsministeren: vistnok er det saa, at til næste Aar kan vi inddrage disse Gager, men vi nöier os ikke med, at vi har denne Adgang, som ingen kan nægte eller har nægtet, at vi har, men vi forlanger dog, at Udenrigsministeren paa Forhaand skal gjøre et Skridt, om hvilket han med Föie kan sige: det er ganske unödig, det er til ingen Ting i Verden nyttendes, det er noget, ingen tidligere har seet, noget, som ikke ved noget fremmet Hof tidligere er praktiseret, at der »konstitueres en Mand som en Monarks Gesandt — da stiller man et ubilligt Forlangende til ham, et Forlangende, som ikke kan retfærdiggjøres; thi man kan ikke paavise nogensomhelst norsk Interesse i det. Der existerer for Kongeriget Norge ingen Interesse i at stille den Betingelse. Der er ingen, som bestrider Storthingets Ret til at nægte dette Budget eller til at begrændse Bevilgningerne paa dette Budget, og denne Ret er den samme, enten en saadan Betingelse eller Forudsætning knyttes til Bevilgningen eller ikke. Det er kun et Forlangende om, at den svenske Udenrigsminister skal gjøre, hvad han efter sin Stilling vistnok — jeg vil ikke bruge noget

stärkt Udtryk — vanskelig kan gjøre, idet han har at tage to Hensyn. Det er at forlange, hvad der ligeoverfor vor Medkontra- hent og Medforbundne i denne Sag er en stödende Ting. Hvorfor skal ikke det svenske Folk, den svenske Regjering, den svenske Rigsdag have Adgang til at være repræsenteret paa sædvanlig Maade ved disse fire Hoffer, om Ledighed intræder, naar det ikke i aller fjærneste Maade berører Norges Interesser? Kunde vi paa- vise, at det i det foreliggende Tilfælde var billigt, at Sverige tager Hensyn til os, fordi vi var interesserede i, at Forholdet stilledes løsere og friere — da var det endda Spørgsmaal, om det var klogt. Men naar der ikke kan paavises nogen eneste Grund for, at saa er Tilfælde — naar det ikke kan nægtes, at alt, hvad Stortinget kan opnaa, kan opnaaes aldeles lige godt uden som med det af Minoriteteten fremsatte Forslag — da forekommer det mig at være et stærkt Stykke ligeoverfor den svenske Regjering, den svenske Rigs- dag og ligeoverfor den fælles Udenrigsminister. Jeg maa paa det bestemteste fraraade, at en saadan Beslutning fattes. Jeg kan ikke stille mig klart, hvad for Virkning det vil have, hvad for Former dette vil antage. Men at der ud af en Beslutning af denne Art vil flyde Ulemper, det er indlysende. — — — — —

*Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl Maj:t
ang. minskning
af utgifterna
under tredje
hufvudtiteln.*

(Forts.)

— Jeg anerkjender fuldstændig, at Stortinget har Ret til at løse Bevilgnings-spørgsmaalet. Men jeg har hævdet, og jeg hævder igjen, at den Adgang er ubeskaaren, om dette Forslag ikke ved- tages — den er aldeles densamme, som om det vedtages. Forslaget gaar kun ud paa ligeoverfor Udenrigsministeren, den svenske Re- gjering og den svenske Rigsdag at forlange noget, som efter min Overbevisning af samtlige vil blive opfattet, som om det norske Storting forlanger noget af dem, som er uberettiget — og maaske mere. Det har altid i Forhandlinger med fremmede Nationer været anset for klart, at der maatte tages Hensyn, og de Hensyn kræver Klogskaben lige fuldt og i endnu høiere Grad tagne ligeoverfor et Folk, der er knyttet til os som det svenske.»

Emellertid godkändes ifrågavarande förslag af Stortinget med 57 röster mot 56.

Jag antager för min del, att hans excellens herr ministerns för utrikes ärendena åsichter i frågan väsentligen måste öfverensstämma med dem, som hyllades af stortingets minoritet. Emellertid ansåg sig hans excellens böra med anledning af stortingets beslut intaga den ståndpunkt, som angifves af följande utdrag af hans yttrande till protokollet i sammansatt statsråd den 5 december 1890: »Sedan sändebudsposterna i Konstantinopel och Wien numera blifvit lediga, har Eders Kongl. Maj:t vid ministeriel föredragning den 16 sistlidne oktober, enär enligt stortingets nyss omförmälda beslut icke någon del af Norges anslag till kabinettskassan kunde för uppehållande af beskickningarna å nämnda orter användas, om sändebudsposterna i nu inträffad ledighet å stat återbesattes, och ett sådant återbe- sättande, om ock *önskligt*, likväl *icke* kunde synas vara för *tillfället* *ovilkorligen nödvändigt*, behagat besluta, att beskickningen i Kon-

*Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl. Maj:t
ang. minskning
af utgifterna
under tredje
hufvudtiteln.*

(Forts.)

stantionpel tillsvidare skall förestås af en tillförordnad ministre plénipotentiaire och den i Wien af en tillförordnad chargé d'affaires. — — — Vid beskickningarna i Rom och Köpenhamn hafva ledigheter icke förekommit, men äfven i fråga om dessa beskickningar skulle sannolikt i förekommande fall någon dylik anordning kunna vidtagas, för den händelse att ledighet uppkomme.»

Då frågan om anslaget till utrikes ärendena den 20 juni 1891 åter förekom i stortinget, yttrade en af dettas ledamöter med afseende på det tillmötesgående gent emot stortingets beslut af 1890, som hans excellens utrikesministern visat: »Ligeoverfor den Udtalelse, som kom i fjor, stillede Udenrigsministeren sig meget loyalt til Stortingets Beslutning. Man tog fuldt Hensyn dertil, i det man søgte at indskrænke Omkostningerne ved de to Legationer, som særlig Stortinget havde gjort opmærksom paa, nemlig Konstantinopel og Wien, og man gjorde der Indskrænkninger saa store, at der endog kunde være Tvivl om, hvorvidt man ikke havde gaaet for langt.»

Denna uppfattning delades emellertid icke af stortinget. Det beslöt visserligen att bevilja det till de förenade rikenas utrikes budget äskade belopp, men detta beslut fattades (med 62 röster mot 57) »forsaavidt Udgifterne til Legationerne i *Wien* og *Konstantinopel* angaar, under den Forudsætning, at de fremdeles bliver bestyrede af *tillforordnede*, og for *samlige øvrige Legationers* vedkommende under den Forudsætning, at den eller de Legationer, hvori Ledighed maatte indtræde, kun blive at bestyre *midlertidig*, indtil Spørgsmaalet om, hvorvidt og i hvilken Udstrækning der fra Norges Side bør gives fortsat Bevilgning til Opretholdelse af samme, har været Stortinget forelagt.»

Detta beslut fattades, sedan svenska Riksdagen hade aflåtit sin under nu pågående diskussion berörda skrifvelse af den 6 maj 1891, hvilken statsutskottet nu föreslår Riksdagen att förnya. Denna skrifvelse föredrogs i sammansatt statsråd den 27 november 1891, och på samma gång anmäldes stortingets nyssnämnda beslut, hvarvid hans excellens utrikesministern yttrade bland annat: »Då enligt stortingets omförmälda beslut icke någon del af Norges anslag till kabinettskassan kan användas, vare sig för närvarande för beskickningarna i Konstantinopel eller Wien, eller vid inträffande ledighet för någon af de andra beskickningarna, om sändebudsposterna återbesättas å stat, samt ett sådant återbesättande, om ock *önskligt*, likväl fortfarande *icke synes vara för tillfället ovilkorligen nödvändigt*, har jag hittills ansett mig icke böra föreslå någon ändring i denna provisoriska anordning. Jag antager, att om ledighet framdeles uppkommer vid andra beskickningar, det likaledes skall, *åtminstone under någon kortare tid*, befinnas *möjligt* att tillsätta dem på förordnande, intill dess frågan om utgiftsbeloppets bestämmande varit förelagd Riksdagen och stortinget.»

Den provisoriska anordning med afseende på legationerna i Konstantinopel och Wien, som år 1890 betecknades såsom tillfällig, torde således komma att fortfortfara ytterligare ett år eller mera, och

denna provisoriska anordning synes komma att utsträckas till — man vet icke huru många legationer.

Jag kan icke underlåta att till mig ställa den frågan, huruvida ett sådant system som att legationerna skola successivt komma att för obestämd tid besättas på förordnande, kan anses vara öfverensstämmande med Sveriges intressen. Jag finner svaret på denna fråga redan i herr ministrernas för utrikes ärendena nyss citerade anföranden till statsrådsprotokollet 1890 och 1891; ty de ordalag, han dervid använder, äro sådana, att de påtagligen visa, att han anser, att det endast är med yttersta svårighet en dylik anordning kan vidtagas. Det torde ock vara alldeles tydligt, att man icke kan påräkna att en tjänst, som endast är besatt på förordnande, skall komma att skötas med samma kraft och samma intresse, som en tjänst, hvilken är besatt med ordinarie innehafvare. Det är ock tydligt, att utsigten att kunna fästa dugliga och framstående personer vid en administrationsgren måste minskas i samma mån som det blir sed, att tjänsterna inom denna administrationsgren tillsättas endast på förordnande, och att deras innehafvare således kunna aflägsnas på grund af andra förhållanden än sådana, som härflyta från dessa tjänsters egen natur.

Man talar mycket om behovet af sparsamhet i samband med frågan om anslagen till 3:dje hufvudtiteln, och man anför som skäl hufvudsakligen, att vi äro ett litet och fattigt folk. För min del anser jag, att, just då det gäller ett litet och fattigt folk, utgifter sådana som de, hvilka nu äro i fråga, äro af den beskaffenhet, att man icke bör onödigtvis spara på dem; ty dessa utgifter äro afsedda till åtgärder att förekomma förvecklingar, hvilka, om de uppstå, kunna medföra mångfaldigt, månghundrade gånger större utgifter, än det nu är fråga om. En sund sparsamhet visar sig enligt min mening väsentligen deri, att man, om man anslår medel för ett ändamål och dertill summor, som kunna anses betydliga, också ser till att detta ändamål fullt vinnes, och att penningarne verkligen användas så, att de göra all den nytta, som de kunna göra. Detta anser jag, i öfverensstämmelse med hvad jag nyss påpekat, icke vara förhållandet med det nu ifrågavarande anslaget, för den händelse att ett sådant system skall utveckla sig, som att platserna vid beskickningarna mer och mer skola tillsättas på förordnande.

Det är således, enligt min tanke, gifvet, att detta system, hvars början hans excellens herr ministern för utrikes ärendena tydligen *nödgats* acceptera, icke vidare kan få fortfaara, utan bör upphöra. Men det kan tydligtvis icke upphöra förr, än orsakerna till dess uppkomst antingen upphört att existera eller neutraliserats. Och om icke det första alternativet inträffar, finnes naturligtvis blott ett medel att neutralisera dem, det nemligen, att Sverige ensamt anslår medel till de legationer, som äro nödvändiga, men till hvilka stortinget icke beviljat anslag. Dermed är naturligtvis icke sagdt, att ifrågavarande legationer skulle blifva särskildt svenska; de skulle endast underhållas af Sverige ensamt, men fortfaara att vara gemensamma för begge de förenade rikena.

*Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl. Maj:t
ang. minskning
af utgifterna
under tredje
hufvudtiteln.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl. Maj:t
ang. minskning
af utgifterna
under tredje
hufvudtiteln.*
(Forts.)

Jag hör icke till dem, som anse, att dubbla legationer kunna förefinnas under unionen mellan Sverige och Norge. Den åsigt, som hans excellens herr ministern för utrikes ärendena med afseende å denna sak uttalade till statsrådsprotokollet den 13 januari detta år, anser jag vara så sann, att om också hvar enda medlem af svenska riksdagen förklarade sig instämma deri, kunde den ändock icke blifva sannare. Det är emellertid af en särskild anledning som jag med tillfredsställelse finner denna åsigt af hans excellens utrikesministern uttalad.

Enligt 4 § riksakten och 26 § i Norges Grundlov skola Sverige och Norge i förhållande till främmande magter vara *en* stat. I *en* stat kan icke finnas mer än *en* regering, och i öfverensstämmelse härmed har ock, så vidt jag känner, allt ifrån unionens stiftande, i afhandlingar med främmande magter representanten för denna stat, då icke Konungens titel användts, i allmänhet betecknats med uttrycket: »H. M. Konungens af Sverige och Norge *regering*», och jag vet, att denna regel fortfarande iakttages. Emellertid har under sistlidet år en omständighet inträffat, som skulle kunna anses beteckna ett afsteg från denna regel, och det är därför, som jag ber att få uttala min glädje öfver att ifrågavarande yttrande af den 13 januari blifvit afgifvet.

Såsom vanligt begagnades det nyssnämnda uttrycket: »Hans Maj:t Konungens af Sverige och Norge regering» (»Le gouvernement de S. M. le Roi de Suède et de Norvège») i deklarationen af år 1886 rörande telegrafkorrespondensen mellan de Förenade rikena och Finland. Men i deklarationen om förlängningen af denna deklaration, undertecknad i Stockholm den 22 juni 1891, finner man uttrycket: Hans Maj:t Konungens af Sverige och Norge *regeringar* (*Les gouvernements de Sa Majesté le Roi de Suède et de Norvège*) i stället för uttrycket *regering* (*le gouvernement*), som begagnades i den deklaration, om hvars förlängning nu öfverenskom. Men om det är orimligt, att *en* regering kan vara representerad af *dubbla* legationer, så är det påtagligen ännu orimligare, att i *en* stat kan finnas *två* regeringar. Det är därför jag med tillfredsställelse tagit del af det ifrågavarande uttalandet af den 13 januari, då det måste innebära, att ett sådant uttryck som det, hvilket förekommer i deklarationen af den 22 juni 1891, tillkommit genom något förbi-seende.

Jag har ansett mig böra begagna tillfället att beröra detta förhållande. Med afseende å den föredragna punkten får jag på de skäl, som af mig samt af herrar Casparsson, Björnstjerna och Svedelius blifvit anförda, yrka afslag å utskottets hemställan.

Friherre von Kræmer: Jag skulle förstå den ifver, hvarmed de trenne sista ärade talarne anfallit den nu föredragna punkten B., om det i stället hade varit fråga om punkten A., ty det är ju der, som det rör sig om verklighet. Här åter är det blott fråga om »ord, ord, ord», som Hamlet säger. Vi här hafva nu bifallit punkten A., men om man verkligen vill hysa den minsta förhoppning

om, att detta vårt bifall också skall blifva hela representationens, måste vi acceptera äfven punkten B. Jag resumerar förhållandet mellan de båda punkterna till den hvardagliga formeln: om man sagt A., så får man också säga B.

Men oafsedt denna opportunitetsfråga tror jag det kan hafva mycket skäl för sig, äfven ur fristående synpunkt, att detta mom. B. bifalles. Jag tror, att när Riksdagen flere gånger förut har uttalat sin önskan om, att det *mätte tillses* -- Riksdagen har icke sagt, att det ovilkorligen *mäste ske* -- eller att Kongl. Maj:t *mätte hafva i åtanke*, att en nedsättning, om möjligt, *mätte åvägbringas* i de diplomatiska utgifterna, att det vore, säger jag, Riksdagen föga värdigt att nu indirekt frångå sin förr yttrade mening. Någon liten konsekvens *bör* äfven Riksdagen iakttaga.

Herr Björnstjerna har här yttrat, att Danmark skulle kanske hafva råkat bättre ut under de senaste förvecklingarne, om det varit mera rikligt representeradt på diplomatisk väg. Jag vill i afseende härå blott påminna om, att Danmark var representeradt vid Pragerfreden; att i dess 6:e artikel tillförsäkrades Danmark återbekommandet af en del utaf hvad det förlorat. Deraf blef dock intet! Det hjälper ej mycket, under konflikterna mellan de stora magterna, om en liten stat är aldrig så talangfullt representerad vid sjelfva öfverenskommelsen. Saken är, att öfverenskommelsen dock ej alltid går i fullbordan. Dermed vill jag visst icke på något sätt hafva klandrat hans excellens utrikesministerns yttrande om, att det är nödvändigt för oss att vara representerade i Wien. Jag tror, att det i alla fall kan vara nödvändigt, att vi representeras på ett ställe, der de stora intressena emellan de stora magterna afhandlas. Ordspråket säger: »de frånvarande hafva orätt». Om man vid ett sådant tillfälle är representerad och der får rätt, kan man visserligen ändå sedan, vid verkställigheten, få orätt -- *möjligen!* Är man åter icke representerad, får man orätt -- *med säkerhet!* Att en sådan *bevakande* representation ingalunda kan innebära någon storpolitik, det har så tillräckligt blifvit bevisadt, att jag icke dervid behöfver uppehålla mig.

Att ingå i någon utförlig granskning af herr Alins långa yttrande vore att draga en otillbörlig vaxel på herrarnes tålmod, isynnerhet i anseende till den långt framskridna tiden. Jag vill blott påpeka, att han framkom med ett, enligt min tanke, ytterst värdigt förslag, särskildt under de förhållanden, som nu existera. Om nemligen stortinget skulle vidhålla sin åsigt, att icke bevilja medel till åtskilliga legationer, såvidt de icke tillsättas provisoriskt, skulle vi, ville han, ända tillsätta dem icke provisoriskt utan bestämdt, och om i så fall stortinget nekade medel till dessa legationer, skulle vi ensamma betala dem. Oafsedt den kanske icke så mycket afsevärda kostnaden för svenska statsverket, vågar jag påstå, att detta vore ett ytterst effektivt sätt att ohjelpigen utvidga klyftan i de s. k. unionella frågorna. Långt ifrån således att, i likhet med herr Alin, klandra ett provisorium, måste jag erkänna min fullkomliga aktning för hans excellens utrikesministerns, enligt

*Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl. Maj:t
ang. minskning
af utgifterna
under tredje
hufvudtiteln.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
skrifvelse till
Kongl. Maj:t
ang. minskning
af utgifterna
under tredje
hufvudtiteln.*

(Forts.)

min tanke, sant statsmannamässiga uppfattning af saken, att rätta sig efter bestående förhållanden och således icke rida spärr emot stortingets beslut, utan tillsätta de poster, som blifvit lediga, provisionellt och att äfven i bilagan till tredje hufvudtiteln uttrycka sin afsigt, att fortfarande så göra. Jag tror, att, endast om man sålunda ställer sig på den gemensamma ståndpunkten emellan de båda länderna, en slutlig öfverenskommelse kan vara möjlig.

Jag fäster icke mycken vikt vid det förslag, som jag nu kommer att framkasta. Jag har dock icke kunnat undertrycka min åstundan att framställa detsamma, då jag blifvit tvungen att taga till orda i denna punkt.

Hvad jag menar, är, att denna provisoriska anordning af den utländska representationen, genom att tillsätta de ledigblifna ministerposterna blott på förordnande, har förefallit mig kunna öppna en utgång ur de unionella svårigheterna i *detta* afseende. Sedan nemligen alla ministerposter vore endast provisoriskt tillsatta, skulle väl intet kunna hindra, att man toge ett steg till och gjorde dem — ordet låter illa, men det är dock betecknande — ambulatoriska. Hvad skulle kunna hindra, att man t. ex., tillsatte en svensk minister i Berlin, för en tid af 2 år och en norsk minister i Wien, också för 2 år, och att efter dessa 2 års förlopp svensken flyttades till Wien och norrmannen till Berlin — återigen blott för en tid af 2 år? Då skulle, enligt mitt förmenande, alla skäl bortfalla för Norge att klaga öfver att icke full »likställighet» vore vunnen. När under ett par år de Förenade rikena på hvarje ställe vore representerade af en svensk och under de följande par åren af en norrman, så vore ju full likställighet vunnen i Sveriges och Norges representerande inför utlandet? Någon praktisk omöjlighet synes mig härvidlag icke föreligga.

Jag väntar den detaljanmärkning, att detta skulle alldeles obegränsadt öka de s. k. ekiperingskostnaderna, d. v. s. det anslag ministrarne vanligen få till hjelp vid förflyttningar, men om en minister blefve tillsatt på en sådan bestämd kortare tid, blefve nog bosättningen också, så att säga, mindre rotfast, och kostnaderna för förflyttningen också väsentligt mindre. Jag fäster nu, som sagdt, icke mycken vikt vid detta mitt förslag. Det är kanske ett hugskott, som, vid närmare granskning af sakförståndige, icke låter sig verkställa. Jag har dock velat framlägga det, ty jag hör till dem, som varmt önska att, äfven om det skulle vara nödvändigt att ytterligare beträda eftergifternas väg, rädda *båda* de skandinaviska ländernas sjelfständighet, oberoende och hela framtid. Detta kan åter, i min tanke, blott ske genom att undanröjja skälen till unionens förstöring.

Jag yrkar bifall till punkten B.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes, jemlikt de derunder framställda yrkandena, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu förevarande moment hemställt och

vidare på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

2 punkten.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 13 och 16 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 9, i anledning af väckt förslag om upphäfvande af gällande föreskrifter, att vissa domar eller utslag skola tvefaldt utskrifvas, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

På begäran af herr *Nordenfelt* beviljades honom ledighet från riksdagsgörömlen under tolf dagar från och med den 19 i denna månad.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 1.30 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
